KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 17.10.2006
KOM(2006) 597 wersja ostateczna

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY I PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

W SPRAWIE DZIAŁALNOŚCI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH W 2005 R. W ZAKRESIE ZACIĄGANIA I UDZIELANIA POŻYCZEK

{SEC(2006)1306}

SPIS TREŚCI

Wstęp 3

1. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE ZACIĄGANIA POŻYCZEK W 2005 R. 3

2. UDZIELANIE POŻYCZEK W PAŃSTWACH NIECZŁONKOWSKICH..... 4

2.1. Zarys..... 4

2.2. Makrofinansowa pomoc Wspólnoty 4

2.3. Pożyczki udzielone przez EBI w 2005 r. w południowo-wschodnich krajach sąsiedzkich, krajach basenu Morza Śródziemnego, w Azji i Ameryce Łacińskiej oraz Republice Południowej Afryki..... 5

2.3.1. Cele i priorytety EBI 5

2.3.2. Udzielanie pożyczek 6

2.3.3. Podział ryzyka..... 7

2.3.4. Współpraca z innymi instytucjami..... 7

2.4. Sygnatariusze Konwencji z Lomé/Umowy z Cotonou - Udzielanie pożyczek 8

3. WPŁYW UDZIELANIA POŻYCZEK NA BUDŻET..... 8

3.1. Gwarancje budżetowe..... 8

3.2. Dotacje na spłatę odsetek..... 9

3.3. Kapitał podwyższonego ryzyka 9

WSTĘP

Decyzje Rady ustanawiające różne instrumenty Wspólnot Europejskich dotyczące udzielania pożyczek nakładają na Komisję wymóg corocznego informowania Rady i Parlamentu Europejskiego o wykorzystaniu tych instrumentów.

W przypadku działalności pożyczkowej poza obszarem Wspólnoty decyzje przyjęte w 1997 i 2000 r[1]. nakładają na Komisję wymóg corocznego informowania Rady i Parlamentu o sytuacji w zakresie gwarantowanych przez budżet Unii pożyczek udzielanych przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) w południowo-wschodnich krajach sąsiedzkich, w krajach basenu Morza Śródziemnego, w Ameryce Łacińskiej i Azji oraz Afryce Południowej.

Aby spełnić wyżej wymienione wymogi, w niniejszym sprawozdaniu przedstawiono opis operacji dla każdego z omawianych regionów. Ponadto, aby przedstawić pełny obraz działalności w zakresie udzielania pożyczek, w sprawozdaniu zawarto również zwięzłe streszczenie na temat makrofinansowej pomocy udzielonej krajom trzecim przez Wspólnotę oraz dotacji na spłatę odsetek i gwarancji związanych ze wspólnotowymi pożyczkami. W sprawozdaniu znajdują się dodatkowo informacje na temat udzielania pożyczek w ramach Euratomu.

Tabele ilustrujące informacje podane w niniejszym sprawozdaniu opublikowano w dokumencie roboczym służb Komisji. Wszelkie odniesienia do tabeli zawarte w niniejszym tekście dotyczą dokumentu roboczego służb Komisji.

1. DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE ZACIĄGANIA POŻYCZEK W 2005 R.

W celu sfinansowania działalności pożyczkowej określonej w decyzjach Rady Komisja została upoważniona do zaciągania pożyczek na rynku kapitałowym[2] w imieniu jednej ze Wspólnot (WE, Euratom). W celu przyznania pożyczki Serbii i Czarnogórze w 2005 r. zaciągnięto jedną pożyczkę na pomoc makrofinansową. W ramach instrumentu pożyczkowego Euratom zaciągnięto trzy pożyczki w celu sfinansowania pożyczki dla elektrowni jądrowej w Bułgarii i dwie pożyczki zaciągnięto w tym samym celu w przypadku Rumunii.

Pomimo wyżej wymienionych czynników całkowita wartość zaciągniętych przez Wspólnoty Europejskie i EBI pożyczek wzrosła w 2005 r. o 6 % do kwoty 52,9 mld EUR (w porównaniu z kwotą 49,9 mld EUR w roku poprzednim; patrz: tabela 1.1), głównie na skutek wzrostu wartości pożyczek zaciągniętych przez EBI.

---

[1] Podstawa prawna: decyzja Rady 97/256/WE dotycząca pierwszego globalnego mandatu i decyzja 2000/24/WE, z późniejszymi zmianami, dotycząca drugiego mandatu, oraz decyzje 98/348/WE, 98/729/WE, 99/786/WE, 2000/24/WE, 2000/688/WE, 2000/788/WE, 2001/777/WE, 2001/778/WE, 2005/47/WE i 2005/48/WE.

[2] Traktat EWWiS wygasł w 2002 r. Pułapy określone dla nowego instrumentu wspólnotowego (NIW) zostały w pełni osiągnięte, a ostatnia udzielona pożyczka w ramach (NIW) została w całości zamortyzowana w 2004 r. W ramach tych instrumentów nie zebrano żadnych funduszy i nie będzie prowadzona żadna działalność pożyczkowa.

Uwzględniając spłaty, przypadki anulowania pożyczki oraz wahania kursu wymiany walut, całkowita kwota zaciągniętych pożyczek pozostająca do spłaty na dzień 31 grudnia 2005 r. wyniosła 250,1 mld EUR, o 15,5 % więcej w porównaniu z rokiem 2004 (patrz tabela 1.2).

Rozkład zaciągniętych pożyczek według waluty (patrz tabela 1.3) wskazuje na spadek udziału pożyczek zaciągniętych w euro (z 44,9 % w 2004 r. do 37,5 % w 2005 r.), podczas gdy udział pożyczek w innych walutach Wspólnoty wzrósł z 13,0 % do 23,0 %. Największy spadek odnotowano w przypadku pożyczek w walutach niewspólnotowych: z 42,0 % do 39,5 % całkowitej wartości zaciągniętych pożyczek. Udział pożyczek w USD spadł z 41,6 % do 27,9 %. W 2005 r. po transakcjach typu „swap", 97,3 % pożyczek udzielono w oparciu o zmienną stopę procentową w porównaniu z 100 % w 2004 r. (dane przed transakcją typu „swap": patrz tabela 1.3 w Załączniku).

2. UDZIELANIE POŻYCZEK W PAŃSTWACH NIECZŁONKOWSKICH[3]

2.1. Zarys

Wsparcie finansowe dla państw nieczłonkowskich, które zawarły ze Wspólnotą umowę o współpracy, przyjmuje różne formy w zależności od obszaru geograficznego i celu takiego wsparcia. Zazwyczaj przyjmuje ono formę pożyczek dwustronnych (pomoc makrofinansowa lub pomoc w zakresie bilansu płatniczego). Komisja pomaga w ten sposób przywrócić danemu państwu równowagę makroekonomiczną. Komisja zarządza tymi operacjami finansowymi na mocy decyzji Rady.

W innych przypadkach pożyczki przyznaje się albo w formie bezpośredniego finansowania indywidualnych projektów, albo „globalnych pożyczek" udzielanych bankom, które następnie przeznaczają te fundusze na rzecz lokalnych projektów na mniejszą skalę. Takimi pożyczkami zarządza EBI na normalnych zasadach; zazwyczaj posiadając gwarancje budżetu Unii.

Pożyczki w ramach instrumentu Euratom służą finansowaniu operacji w państwach członkowskich i niektórych państwach, które nie były państwami członkowskimi w czasie przyjmowania decyzji (Armenia, Bułgaria, Czechy, Węgry, Litwa, Rumunia, Rosja, Słowacja, Słowenia i Ukraina).

Regiony geograficzne, w których Wspólnota prowadzi działalność pożyczkową, wymieniono w Załączniku (patrz tabela 2.1).

2.2. Makrofinansowa pomoc Wspólnoty

Pomoc makrofinansowa (PMF) w postaci pożyczek jest wyjątkowa ze względu na swój charakter i jest częścią wysiłków podejmowanych przez wspólnotę międzynarodową, których celem jest zapewnienie, w powiązaniu z instytucjami Bretton Woods, pomocy w zakresie bilansu płatniczego dla niektórych krajów znajdujących się przejściowo w trudnej sytuacji makroekonomicznej. Pomoc Wspólnoty jest skupiona na regionach sąsiadujących, takich jak Bałkany Zachodnie i Kaukaz. Wypłaty zależą od stopnia realizacji celów na rzecz stabilizacji

[3] W 2005 r. Wspólnoty nie udzieliły żadnych pożyczek państwom członkowskim. Od dnia przystąpienia dziesięciu nowych państw członkowskich do UE, czyli 1 maja 2004 r., gwarantowane pożyczki udzielone tym państwom przestano traktować jako działania zewnętrzne.

makroekonomicznej i reform strukturalnych przez państwo będące beneficjentem. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, liczba operacji podejmowanych każdego roku jest ograniczona i trudno dokonać wymiernego porównania wartości pomocy udzielonej w następujących po sobie latach.

Kwoty w formie dotacji i pożyczek wypłacone w ramach tego instrumentu wymieniono w Załączniku (patrz tabela 2.2). Informację tą można również znaleźć w rocznym sprawozdaniu Komisji w sprawie realizacji pomocy makrofinansowej dla krajów trzecich[4].

2.3. Pożyczki udzielone przez EBI w 2005 r. w południowo-wschodnich krajach sąsiedzkich, krajach basenu Morza Śródziemnego, w Azji i Ameryce Łacińskiej oraz Republice Południowej Afryki

Sekcja 2.3 stanowi roczne sprawozdanie za 2005 r., które należy przedłożyć Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, zgodnie z art. 2 decyzji Rady 2000/24/WE.

2.3.1. Cele i priorytety EBI

W **południowo-wschodnich krajach sąsiedzkich** Bank prowadził działalność w 2005 r. zarówno w krajach przystępujących jak i kandydujących (Bułgaria, Rumunia, Chorwacja i Turcja), a także wspierał inwestycje w różnych sektorach w krajach regionu Bałkanów Zachodnich (głównie infrastruktura, zdrowie i edukacja oraz MŚP).

EBI nadaje priorytet działaniom mającym na celu ulepszenie, modernizację i rozwój sektorów komunikacji i energii, ze szczególnym uwzględnieniem sieci transeuropejskich na podstawie korytarzy drogowych i kolejowych, określonych podczas paneuropejskiej konferencji ministrów transportu jako priorytety rozwojowe w perspektywie średnioterminowej.

Zagadnieniom dotyczącym środowiska związanym z projektami EBI, jak również samym projektom dotyczącym środowiska, nadano priorytet w ramach stopniowego dostosowywania prawodawstwa zainteresowanych państw do prawodawstwa UE. EBI wspiera również MŚP oraz inne inicjatywy przemysłowe, w szczególności bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ), bezpośrednio lub poprzez globalny instrument pożyczkowy, w szczególności jeśli ich uczestnikami są partnerzy UE.

EBI nadal udzielał pożyczek w ramach mandatu udzielonego na specjalny program pożyczkowy na rzecz wybranych projektów w zakresie środowiska **w północno-zachodniej części Rosji**, który to mandat wygasł w maju 2005 r. (dwa projekty dotyczące St. Petersburga zostały zatwierdzone odpowiednio w kwietniu i maju na kwotę 60 mln EUR, powodując wzrost całkowitej wartości projektów zatwierdzonych w ramach tego mandatu do 85 mln EUR), także prowadził poważne prace przygotowawcze dotyczące **Rosji, Ukrainy, Mołdowy i Białorusi,** w ramach drugiego mandatu (500 mln EUR do lipca 2007 r.). Porozumienie gwarancyjne dotyczące tego mandatu zostało zatwierdzone przez Radę w grudniu 2004 r. i podpisane przez Komisję w grudniu 2005 r. Komisja, EBI i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR) również pracowały nad przygotowaniem trójstronnego protokołu ustaleń w sprawie wprowadzenia rozpatrywanego obecnie ewentualnego kolejnego mandatu (2007-2013) dotyczącego operacji prowadzonych w Rosji, Europie Wschodniej i Kaukazie Południowym[5] oraz w Azji Środkowej[6].

---

[4] COM(2006)391 wraz z Załącznikiem SEC(2006)938.

[5] Ukraina, Mołdowa, Białoruś, Armenia, Azerbejdżan, Gruzja.

W **regionie śródziemnomorskim** pożyczki na mocy udzielonego Bankowi mandatu są realizowane poprzez Instrument Eurośródziemnomorskiego Partnerstwa i Inwestycji (FEMIP) oraz przede wszystkim w ramach partnerstwa eurośródziemnomorskiego w celu wsparcia rozwoju gospodarczego krajów tego regionu. EBI wspiera indywidualne projekty inwestycyjne, a poprzez globalny instrument pożyczkowy - mniejsze projekty i MŚP, wzmacniając jednocześnie sektor finansowy w różnych krajach. W celu uzupełnienia pozostającej kwoty dostępnej w ramach obecnego mandatu (248 mln EUR) okresowy instrument EBI mógłby zostać uruchomiony w 2006 r. pozwalając w ten sposób Bankowi utrzymać jego operacje w krajach basenu Morza Śródziemnego na właściwym poziomie, zanim zacznie obowiązywać kolejny mandat.

Poza działalnością pożyczkową na mocy mandatu EuroMed II oraz na wniosek Rady Bank kontynuował realizację programu udzielania pożyczek z zasobów własnych, bez gwarancji budżetowych, poprzez Instrument Śródziemnomorskiego Partnerstwa.

Zgodnie z mandatem pożyczki z zasobów własnych EBI uzupełniane są dotacjami na spłatę odsetek (dotyczy pożyczek w sektorze środowiska) oraz kapitałem podwyższonego ryzyka z budżetowych źródeł UE zarządzanym przez Bank. W dalszym ciągu prowadzono operacje w ramach Funduszu Pomocy Technicznej FEMIP, który wykorzystuje fundusze przyznane przez Komisję Europejską w ramach rozporządzenia MEDA. Ponadto w 2005 r. rozpoczął swoją działalność Fundusz powierniczy FEMIP, utworzony w połowie 2004 r. jako uzupełnienie Funduszu wsparcia technicznego, który koncentruje się na zewnętrznej pomocy technicznej i kapitale ryzyka.

W 2005 r. EBI, Komisja Europejska i Afrykański Bank Rozwoju podpisały Protokół Ustaleń w sprawie wzmocnionego partnerstwa strategicznego na rzecz współpracy w krajach afrykańskich nadając w ten sposób formalny charakter wieloletnim stosunkom. W celu połączenia zasobów i wzmocnienia dwustronnej współpracy z finansowymi instytucjami rozwoju z państw członkowskich, działającymi również w krajach śródziemnomorskich, EBI podpisał w minionym roku porozumienie z dwunastoma takimi instytucjami. Co więcej Bank oraz *Agence Française de Développement* i *KfW Development Bank* podpisały list intencyjny.

W **Azji** i **Ameryce Łacińskiej** Bank finansuje projekty, których realizacja leży w interesie zarówno Wspólnoty, jak i zainteresowanych państw - współfinansowanie z partnerami UE, transfer technologii i współpraca w dziedzinie energii i ochrony środowiska. Po katastrofie tsunami pod koniec 2004 r. działania związane z odbudową również kwalifikują się do otrzymania wsparcia udzielanego przez EBI.

Celem Banku w **Republice Południowej Afryki** jest udział w pomyślnej realizacji programu odbudowy i rozwoju tego kraju. Poza operacjami udzielania pożyczek, EBI zapewnił Komisji UE również wsparcie dla zarządzania instrumentem kapitału ryzyka.

Streszczenie dotyczące działań podjętych przez EBI od 2001 r. można znaleźć w tabeli 2.3.1.

2.3.2. Udzielanie pożyczek

Zestawienie według kraju i sektora można znaleźć w Załączniku (patrz: sekcja 2.3.2 a-e).

---

[6] Kazachstan, Republika Kirgiska, Tadżykistan, Turkmenistan i Uzbekistan.

2.3.3. Podział ryzyka

Decyzja Rady 2000/24/WE[7], z późniejszymi zmianami, ustanawia gwarancję wspólnotową obejmującą ogółem 65 % całkowitej kwoty „podpisanych pożyczek". Zgodnie z ustaleniami dotyczącymi podziału ryzyka gwarancja wspólnotowa pokrywa jedynie ryzyko polityczne związane z pożyczkami EBI na projekty z gwarancjami niepaństwowymi, natomiast w przypadku pożyczek na projekty z gwarancjami państwowymi - wszystkie rodzaje ryzyka. W przypadku pożyczki indywidualnej Bank skorzystałby z gwarancji wspólnotowej jedynie wtedy, gdyby gwarancja na projekt, na który udzielono pożyczki, nie zapewniła zwrotu kosztów poniesionych przez Bank, w przypadku projektu z gwarancjami niepaństwowymi jedynie ze względów politycznych, natomiast w przypadku projektu z gwarancjami państwowymi z jakichkolwiek względów. Gwarancja wspólnotowa objęłaby wówczas pełną kwotę pożyczki pozostającą do spłaty, ponieważ w praktyce wszystkie pożyczki objęte są gwarancją w 100 %, z zastrzeżeniem limitu 65 % ustalonego dla całkowitego zobowiązania.

Dane dotyczące podziału ryzyka na dzień 31 grudnia 2005 r. przedstawiono w tabelach 2.3.3 i 2.3.3(bis) - oddzielnie dla każdego mandatu (w przypadku pierwszego mandatu procentowa wartość podziału ryzyka pozostaje bez zmian od końca 2001 r.).

2.3.4. Współpraca z innymi instytucjami

W 2005 r. działalność Banku w krajach przystępujących i kandydujących prowadzona była w ramach programu UE mającego na celu pomoc tym krajom w przygotowaniu się do przystąpienia do UE. Pomoc ta w szczególności obejmuje finansowanie inwestycji przeznaczonych na zintegrowanie infrastruktury tych krajów z infrastrukturą UE oraz wspieranie MŚP. Tam, gdzie to możliwe, projekty są współfinansowane przez inne instytucje. Działania Banku stanowią zatem część uzgodnionej koncepcji realizowanej w ścisłej współpracy z Komisją oraz - w odpowiednich przypadkach - z międzynarodowymi instytucjami finansowymi działającymi na terytorium przedmiotowych państw.

Bank prowadzi ścisłą współpracę w ramach programu PHARE/ISPA, z którymi rozwinął owocne stosunki, bardzo doceniane przez kraje będące beneficjentami. Poza częstą pomocą w ramach PHARE na etapie przedinwestycyjnym, której celem jest zapewnienie odpowiedniego wsparcia projektów EBI dzięki wdrożeniu niezbędnych analiz i pomocy technicznej, Bank bierze również udział w programie PHARE, współfinansując projekty infrastrukturalne.

Dane dotyczące wkładu w postaci współfinansowania na rzecz projektów finansowanych przez EBI w 2005 r. przedstawiono w Załączniku (patrz tabele 2.3.4/2.3.5). Dodatkowe projekty były współfinansowane w ramach przedakcesyjnego instrumentu finansowego Banku, który nie jest objęty zakresem niniejszego sprawozdania.

---

[7] Decyzja Rady 2000/24/WE wzywa EBI „do podjęcia działań mających na celu zabezpieczenie przed ryzykiem kredytowym poprzez objęcie 30 % udzielonych przez niego kredytów i pożyczek na mocy tej decyzji gwarancjami niepaństwowymi w stopniu najwyższym z możliwych, w ramach mandatów odnoszących się do poszczególnych regionów. Ten współczynnik procentowy zostanie zwiększony, o ile pozwoli na to sytuacja rynkowa." W 2005 r. EBI nadal pracował nad osiągnięciem celu dotyczącego podziału ryzyka, przy czym wartość docelowa wzrosła z 25 %, zgodnie z pierwszym mandatem, do 30 %.

2.4. Sygnatariusze Konwencji z Lomé/Umowy z Cotonou - Udzielanie pożyczek

Całkowita wartość pożyczek udzielonych przez EBI w krajach AKP/KTZ wyniosła 537 mln EUR w 2005 r., z czego zasoby własne Banku stanowiły 151 mln EUR, a kapitał podwyższonego ryzyka - 386 mln EUR (patrz tabela 2.4).

3. WPŁYW UDZIELANIA POŻYCZEK NA BUDŻET

Działalność pożyczkowa ma wpływ na budżet Unii wówczas, gdy towarzyszą jej wspólnotowe gwarancje, dotacje na spłatę odsetek lub specjalne warunki porównywalne z operacjami obciążonymi ryzykiem dla pożyczkodawcy.

3.1. Gwarancje budżetowe

W dniu 22 grudnia 2004 r. Rada podjęła decyzję o udzieleniu gwarancji wspólnotowej Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu na pokrycie strat poniesionych w związku z niektórymi rodzajami projektów w Rosji, na Ukrainie, w Mołdowie i na Białorusi (2005/48/WE). Całkowity pułap otwartych kredytów wyniesie 500 mln EUR, a EBI uzyska wyjątkową gwarancję wspólnotową w wysokości 100 %.

W dniu 22 grudnia 2004 r. Rada podjęła decyzję o zmianie decyzji 2000/24/WE w celu uwzględnienia rozszerzenia Unii Europejskiej oraz europejskiej polityki sąsiedztwa (2005/47/WE).

Nowe pułapy dla każdego z obszarów są następujące (w EUR):

Południowo-wschodnie kraje sąsiedzkie	9 185 mln
Kraje śródziemnomorskie	6 520 mln
Ameryka Łacińska i Azja	2 480 mln
Republika Południowej Afryki	825 mln
Turcja	450 mln

Całkowity pułap gwarancji wynosi zatem 19 460 mln EUR, a budżet Komisji pokrywa 65 % tej kwoty (wobec 70 % w ramach poprzedniego mandatu). Decyzja ta wzywa EBI do szukania w miarę możliwości innych źródeł gwarancji (handlowych) wśród swoich pośredniczących instytucji finansowych, a także ustanawia nowy docelowy współczynnik procentowy dla pułapu na poziomie 30 % (w porównaniu z 25 % w ramach poprzedniego mandatu).

Program gwarancji wygaśnie w dniu 31 stycznia 2007 r., jeżeli jednak pułap dla pożyczek nie zostanie do tego czasu osiągnięty, okres ten może być automatycznie przedłużony o 6 miesięcy.

Budżet Komisji pokrywa ponadto 65 % maksymalnej kwoty 600 mln EUR dla Turcji (TERRA), względem której nie zażądano podziału ryzyka.

W ciągu 2005 r. (szóstego roku obowiązywania nowego mandatu) EBI podpisał umowy o pożyczkę opiewające na łączną kwotę 3 618 mln EUR, dając tym samym łączną wartość pożyczek udzielonych w ramach nowego mandatu w wysokości 17 238 mln EUR, co odpowiada 89 % pułapu pożyczek i podziałowi ryzyka równemu 17 % „podpisanych pożyczek".

Szczegółową sytuację w odniesieniu do gwarancji opisano w półrocznym sprawozdaniu Komisji w sprawie gwarancji pokrytych z budżetu ogólnego[8].

3.2. Dotacje na spłatę odsetek

Dotacje na spłatę odsetek przyznano w ramach kilku programów Wspólnoty zarówno w Unii, jak i poza nią. Na wniosek Rady Komisja sporządziła ogólne sprawozdanie oceniające w tej sprawie[9]. Większość z tych programów już zrealizowano, tak więc nie mają one już żadnego wpływu na wydatki budżetowe. Tabela 3.2, zamieszczona w Załączniku, zawiera wykaz programów, które są nadal realizowane oraz dotacji na spłatę odsetek wypłaconych w latach objętych przeglądem.

3.3. Kapitał podwyższonego ryzyka

Na mocy poszczególnych konwencji z Lomé i umowy z Kotonu, EBI prowadzi w regionie AKP operacje kapitału podwyższonego ryzyka finansowane z budżetu EFR. Zestawienie operacji podano w Załączniku (patrz tabela 2.4).

[8] COM(2005) 699 i SEC(2005) 1769.

[9] COM(2000) 524 z dnia 6 września 2000 r.